
Berta Ádám

GERGELYHAJLÍTÁS

REGÉNYRÉSZLET

Nagymamának halványzöldre festett faládikó volt a varrósdobozja.

Muterosznak fémdoboz, nem kerek, hanem sokszögletű, minden oldalán egy népviseletben levő figura állt: szerb, macedón, horvát, montenegrói, szlovén, dalmát, nem tudom, összesen hányféle. Jugoszlávia nemzetiségei. Egy nehéz, sötétsárga golyót is tart muterosz a tűk és cérnák alatt, gyermekora óta megvan neki.

Az én varrósdobozom egy kék műanyag doboz, csavaros a teteje, és nagyon fura alakja van. Vastag a fala. New Yorkban kaptam, egy ajándékozos buliban, ahova mindenki egy ajándékot vitt, és kalapból kellett kihúzni, hogy ki kitől kap. Magyar zászlócskát húztam ki, amivel nem voltam elégedett. Az egyik barátom nagybátyja is ott volt, és ő nagyon szeretett volna magyar zászlócskát. Ő eredetileg a dobozt kapta. Cseréltünk, így került hozzám, azóta is megvan.

Ubul, a cukrokkal teli ufófej a stühmer felső polcán, circa 1981, még mostanában is felbukkan néha a vaterán. Kicsit erre hasonlít a kék dobozom.

Úgy tűnik, hogy a varrósdoboz mint funkció a konkrét példánytól függetlenül is fontos. A személyt pontosan jellemzi. A tűk, cérnák, gyűszűk és gombok rendszere dobozon belüli dobozok sokaságát nyitja meg, igazi katalógus az agynak, egy alkönyvtárakkal teli számítógépes fájlrendszer őse. Leágazás a gombfocihoz, amihez a varrósdobozból toborozhatunk játékosokat. Ha egy gomb nem csúszik egyenletesen, megreszeljük. Kapus vagy nehéz bekk hozható létre kettő összeépítésével. Az alsó összetevő egy nagy kabátgomb, a négy gomblyukba dugott négy gyufaszál rögzítheti a felső gombot, amelyet össze is lehet ragasztani.

Lehetséges, hogy a varrósdoboz ikonikussá válása egy közelről, belülről megismert szerszámosládát hiányát jelzi?

Kaptam szerszámosládát, de üres volt. Nem szervesült az életvitelembe.

Ajándékok, amikkel megleptük magunkat, amíg faterasz az NSZK-ban volt. Kék szemetesvödör, pedálos, nem kell hozzányúlni a fedeléhez, ami nekem csodálatosnak tűnt. Levél faterasznak, ebben lerajzoltam a kukát. Belső vödör, külső műanyag test, fedéllel.

Rata örökli nagymama tárgyait, ettől fogva van egy sor női tárgya. Bizonyos ruháit is hordja, egészen meglepő választások. A gyász androgün aspektusai. Közélről nézni a gyászt, éveken át.

Lerajzolt dolgok: a titkos naplómiban: ajándékok, amikre vágyok, távoli fantázia, Simson motor; apámnak küldött levélben: amit megvettünk, háztartási tárgyak; rajz a gyermekpszichológusnál, a válás előtti vizsgálaton; rajz egy állásinterjún.

*

Ari maminál csak roller van. A lakásajtaja széles teraszra nyílik, egy szinttel alatta kazánház van, ennek búbjai szabályos sorban képeznek akadályokat a máskülönben sima, aszfaltozott teraszon. A rollerrel a kazánházbúbok körül lehet manőverezni. Leteszem a rollert a helyére, a gangra nyíló konyhaablak alá, és beszaladok a szobába. Szemben velem homokóra alakú műanyag szék, a legkarcsúbb pontján ketté lehet szedni, és az ülőlapját is lehet emelni, mint egy kupakot, alatta tárolórekesz, például a varrókészlet számára ideális. Ez a szék csak annyiban egyedi, hogy a tetejére valaki gumikorongot vágatott, így kényelmesebb rajta ülni. A gumikorong puha és fekete, de nem szivacsos, jó tömör, a jégkorongban használatos korongra hasonlít, csak nagyobb. Milliméterpontosan volt levágva, és tapad is a szék tetejére, nem csúszik le.

Per pillanat hárman lakunk Ari maminál: Ari mami, muterosz és én, faterasz nincs velünk. Ki lett dobva, mert folyton balhézott, és ezt technikailag úgy lehetett megoldani, hogy muterosz meg én átköltöztünk ide. Jön faterasz, becsönget, megvárja, amíg kabátot, cipőt húzunk. Utálok, hogy bő a nadrágom szára, akkoriban a csőgatya volt a divat. Nézek lefelé, miközben rakosgatom a lábam, a barna kord harangszára játékosan repked, hullámozik. Alulról süvít be a hideg. Fázom. Eleve mindent utálok, ami barna. Elmegyünk hármásban sétálni, a kedvemért visszük a rollert. A Tisza-partra megyünk, tíz perc alatt oda lehet érni, a gát innenső oldalán van egy nagy park, ahol azóta szobrot állítottak Sissi királynénak. A folyót árvízvédelmi betonfal takarja előlünk. Muterosz és faterasz egy padon ülnek, én elvileg rollerrel nyargalászom a parkban – bokrok, fák, gyepszőnyeg –, gyakorlatilag előbb-utóbb visszakeveredek melléjük, és figyelem, ahogy beszélgetnek. Pontosabban lelkiznek. Faterasz előadja, hogy mennyire nagyon szenved az egyedülléti pozícióban. Panasolja elhagyatott állapotát, és ezáltal igyekszik rávenni muteroszt, hogy bocsásson meg. Már nem először próbálja, és muterosz eddig már nem először bocsájtott meg. Faterasz azt szeretné, ha min-

den vissza lenne csinálva. Megfeszített agyhullámokkal néma adást sugároznak, a szövege: SZÍNTISZTA MANIPULÁCIÓ, NE HALLGASS RÁ! Címzett: muterosz.

Nem akarom, hogy visszaköltözzünk, nem akarok újra faterasszal hármásban élni. Félek tőle. De valahol tudom, úgyis az lesz a vége. Figyelem, ahogy ülnek a padon. Bambulok, megfedkezem róla, hogy nemcsak én nézek kifelé a fejből, hanem ők is akadálytalanul rám nézhetnek, ugyanis jól látszom. Megfelelőek a fényviszonyok.

Hallgatnak. Faterasz egy idő után megszólal. Ezt majd akkor mondom el, ha Gergelyke nem lesz itt. Ezt sértőnek érzem, de nincs választásom, újabb körre indulok a rollerrel a hidegben.

*

Az Ari mami házának földszintjén található sport-játék-kemping boltban vett kempingasztal a szobámban van, nem tudom, pontosan milyen célból vásároltuk, de sok mindenre lehet használni, ha pedig nem kell, összecsumok, és három-négy centi széles helyen elfér. Tökéletes. Később az lesz az állandó funkciója, hogy rajta fog állni az ékszerteknős akva-terrárium. A teknősnek olyan zöld lesz a bőre, mintha klorofill volna benne. De még meg se született, egyelőre fogalmam sincs róla, hogy lesz-e teknősöm. A kempingasztalon ma például vacsorázni fogunk, faterasszal és muterossal hármásban, ami furcsa, még sosem vacsoráztunk a szobámban. Mindig a konyhában szoktunk enni, kivétel, ha vendég jön, mert a konyhában max hárman lehet elférni. Négy főre a nappaliban a kerek asztalt lehet megteríteni. Most azért költöztettük be az étkezést a szobámba, mert muterosz rossz passzban van, rémeket lát, és úgy érzi, még ez a legbarátságosabb hely a lakásban, itt a legvalószínűbb, hogy nem ér baj bennünket, vagy legalábbis őt. A félelmei mindenre rátelepszene, újra és újra átrostálja a kaját, attól tart, mérge lehet valamiben, sőt mindenben. Már nagyon éhes vagyok, jó lenne hozzálátni, de muterosz újra és újra megváltoztatja a véleményét ezzel kapcsolatban, hogy mit lehet biztonságosan megenni. Fateraszról mindez leperreg, már eszik is, válogatás nélkül beleharap mindenbe, aztán megragja és lenyeli, ami a szájában van. Lehet, hogy valami meg fogja mérgezni? Nem valószínű. Sokkal valószínűbbnek tűnik, hogy muterosz félelme alapvetően. Persze, mindig van egy hajszálnyi esély rá, hogy a dolgok nem úgy alakulnak, ahogy az ember hiszi. Végül egyedül a főtt tojás megy át a szűrőn, abban nem lehet semmi. Feltöröm, hámozni kezdem, amikor muterosz ar-

ca elsötétül. Látom rajta, a tojás is mérgezett. Már rohadt éhes vagyok, de muterosz sírós arccal kérlel, tényleg azt hiszi, életveszélyben vagyok. Egyformán rossz döntés az is, ha eszem, és az is, ha nem. – Kimegyek a mosdóba – mondom, hátha azalatt megoldódik, bár fogalmam sincs, hogyan oldódhatna meg. Nem is kell pisilnem, zsörtölődök magamban. Amíg nem megyek vissza, addig nincs konfliktus, reppellem hangtalanul.

Zátonyra futott és / megcsákyázott enniivalók / végül a főtt tojásnál kötünk ki, / megtépázott alattvalók. // De alig egy hámozás / alatt változik a széljárás: / besíró pillantás, / hopp, ott repül / a halálos mérég, / mindenki elterül.

*

Hétvége van, muterosz délután lefekszik aludni, ezt hosszas alkudozás előzi meg, szerintem húsz perc rettentő sok idő, szerinte tíz perc túl kevés. Amíg alszik, ott nyüglődök az ágya mellett, és nézem az óra számlapját, hogy lássam, mikor telik le az idő. Minden egyes percet megszámlolok, a másodperceket is. Egytől hatvanig minden számnak saját egyénisége van, ez főleg a kvarcórának köszönhetően lesz nyilvánvaló. A páros számok általában sokkal szimpatikusabbak, de például a 46 kivétel, az ugyanolyan ellenszenves, mint a 47 vagy a 49. A 44 és a 48 nagyon rokonszenvesek, de a 12, a 18 vagy a 37 is tetszik. Mindez pusztán esztétikailag, a két számjegy által megjelenített alakzat alapján dől el.

Színes hegyeket kaptam Ari mamitól, 0,5 mm vastag rotring ceruzába tölthető hegyeket. Ezek közt is van barna, de a barnát mindenből utálok.

Miért felejtjük el a betűket, és a számokat miért nem? 13-387: ez volt annak idején Rataék telefonszáma, és még egy tucat másik telefonszámot fel tudnék sorolni, amiket tizenöt éves korom óta egyszer se tárcsáztam fel, mégis az eszembe vésve őrzöm mindet. Teljesen haszontalanok.

*

A város legtágasabb terén állunk, tízéves vagyok, fölfelé nézegetek muterosz mellől, hatalmas platánfák, a levelek mozognak, a gyalogosok szétszóródnak, a szél elviszi a távolabb beszélgetők hangját. A járda és a gyepszőnyeg közti határvonalat hosszú, lapos gránithasábokkal rakták ki. Olyan ez a szegély, mint valami sín, iskolából hazafelé ezen megyek, sajnos megmagszakad, ahol járda keresztezi a pázsitfoltokat, belefájdul a szívem, amikor muszáj átvágni a sűrű aszfalton a következő szegélyig.

Az ügyvéd késik, előbb a cipőm orrával piszkálok egy gyomot, aztán le-guggolok, és megpróbálom kihúzni a földből, de elszakadnak a levelei, és a gyökere bent marad a földben. Amikor megjön az ügyvéd, nem olyan, mint amilyennek képzeltem, borostás, fura szaga van, talán piált. Faterasz, muterosz és Ari mami is az egyetemen dolgozik, a barátaik zömmel tanárok, lektorok, orvosok, esetleg egy-egy tanszéki adminisztrátor, de ilyen embert, mint ez a hagyatéki ügyvéd, csak kifőzdében vagy kocsmában látok, ahová ritkán, egy pillanatra kell benézni valami miatt, aztán már teperek is kife-lé. Például a Csülök, ott finom a bableves, és van baracklekváros fánk is, de fura bemenni, a legtöbben felest isznak és fröccsöznek, durva a cigifüst és a zsúfoltság, az emberek arca és intonációja furcsa. A Jégkunyhó nevű hely pedig, hiába árulnak süteményt a hűtőpultból, állítólag késdobáló, ezt va-jon hogy kell érteni?

Mondja a nevét, muterosz is bemutatkozik, eddig még csak telefonon beszéltek, az ügyvéd a járdán túl felfestett parkolósáv felé mutogat, azt mondja, biztonságosabb, ha beülünk az autójába. Ahogy megindulunk a nagy-posta előtti megállóhoz, befut a villamos, ezzel szoktam iskolába menni. Odamegyünk egy barna Wartburghoz, egyik oldalon kikulcsozza az ajtót, aztán beszáll, és átnyúl a belső pöckökhöz, hogy mi is beülhessünk muterosszal. Baromi lepattant az autója, odabent megcsap az áporodott cigiszag. Ha valaki azt mondja, képzeld magad elé egy ügyvéd verdáját, sokkal jobbra számítanék. Az ügyvéd és muterosz a két első ülésen, én hátul, a hátsó ülés pokróccal van letakarva. A fickó átad valamit, leszedegeti a gumigyűrűket. Vastag köteg, lila és bordó papírpénzek, csupa ötszázas és százas, sokáig számolják. Az új, zöld ezerforintos, rajta Bartók Béla képével, azt hiszem, csak egy-két évvel később jelent meg. Százezer forint, ennyi muterosz öröksége, pénzt kap, miután az apja, az én nagyapám meghalt. Nem világos, honnan származik ez az összeg, és miért pont ennyi. Vajon mit adtak el? Muterosz talán tudja, de később, négy szemközt sem kérdezek rá. Csak pucér bankókat kap, amúgy semmiféle papírt, és nem is kell semmit aláírni, csak a pénz van ott magában. Nem emlékszem, hova tette el muterosz, valószínűleg a retiküljébe. Bordó műbőr, fölül cipzár, csomó minden belefér. Van benne szemceruza, zsebkendő, boríték, toll, nem tudom, még mi, és most ez a nagy adag pénz. A fizetését is borítékban kapja, a neve van ráírva, nem a sajátja, hanem egy férfinév, fateraszé, aztán a keresztnévhez hozzábiggyesztve, hogy -né, minden hónap ötödikén osztják ki, muterosz háromezer forintot talál benne. Faterasz a magáiban négyezret. Ezek szerint hétezerből élünk egész hónapban. Leülnek a nappaliban a kerek asztalhoz,

a kerek asztalon halványsárga terítő – nagymama hímezte, aki már nem él –, és beosztják a pénzt. Félreteszik egy borítékba a rezsit, a törlesztést és a kajapénzt. Kinézek az ablakon, kocsik parkolnak egy sorban, mögöttük bokrok, a mögött homokozó, játszótér.

*

Nagymama, amikor még élt, írt egy levelet a kórházból, lerajzolta, hogy állnak az ágyak a kórteremben, és melyik az övé. Kockás lap, szabályos nyomtatott betűk, ott van bennük a kedvesség, a jóindulat. Ugyanezekkel a betűivel fejtett meg egymillió keresztretjvényt, és be is küldte a megfejtéseket. A hímzéshez előre megrajzolt selyempapírok kellene, cserélgette a mintákat a barátnőjével, és aztán nem szabad kifutni a vonalak közül. Kicsit olyan, mint a színezés, csak lassúbb. Amikor kettesben vagyunk, kint főz a konyhában, én a nappaliban ülök. Szívárognak befelé az illatok. Egyszer csak bekiabál, hogy mit csinálok. Most mit mondjak? Nézek magam elé, egyáltalán nem a tévé felé fordulva, amiben megy az ezeréves délelőtti krimi, bambulok a pisztolyra. Tényleg, mit csinálok? Hosszúra nyúlik a csend, nézem a pisztolyt, kiáltom a konyha felé. Egyik epizód után a másik, végtelesenítve, unom, szenvedek, mégse kapcsolom ki. A halálhírét faterasz öccse hozta. Megjött, sírt, faterasz is sírt. Faterasz és az öccse most nagyon szomorúak, mondta nekem muterosz, nem így mondta, hanem a nagybátyám keresztnevét használta, fateraszra pedig azt mondta, „Apuka”. Aztán elment nagybátyám, faterasz se sírt már, akkor kezdtem rettenetesen zokogni, hiába vigasztaltak.

Harkai Gege ma a fogorvosnál volt, nem ehett szendvicset, két pohár tejfölt hoz, magában eszi.

– Kurva éhes vagyok, bazd meg – mondja, hangjában önsajnálát.

Még sosem ettem meg egy egész doboz tejfölt, nemhogy kettőt. Maximum fél doboz, pedig nagyon szeretem. Csirkepaprikás galuskával, egy kiskanállal jár a tetejére. A tejföl laktató.

Nem tudom, hova mentünk, miután kiszálltunk az ügyvéd kocsjából.

Amikor a kisgyerek a tévé előtt szenved, az nem igazi szenvedés, mégis így mondjuk. Veszteg marad a tévé miatt, mozgásigénye lenne, aztán mégis belesüpped a tunyaságba. Nem tesz jót, de nem fogsz belehalni. Úgy értem, előtte nem kell hetekig vagy hónapokig morfiumot kapnod, és nem visznek le ölben a mentőautóba, mert már nem bírsz lábra állni. Fateraszt a szüléskor egy nagy csipesszel húzták ki, látszanak a nyomok a halántékánál, a szeme külső oldalán. Háznál született, két évvel később az öccse már a kórházban.